

Галина Шамота

*к.е.н., старший викладач кедфедри фінансів, заступник декана,
Українська академія банківської справи Національного банку України,
м. Суми*

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ

Міжбюджетні відносини слугують дієвими важелями впливу на фінансову, виробничу та інші сфери економіки, вони впливають на формування й розвиток практично всієї системи господарських відносин в країні. Без стабільних, надійних та сильних міжбюджетних відносин не може ефективно функціонувати економіка будь-якої країни.

Нині система міжбюджетних відносин України долає серйозні труднощі. На її розвиток впливають суперечливі політичні, економічні й соціальні перетворення, відсутність обґрунтованої та загально визначеної концепції їх розвитку. Ситуація, в якій опинилась країна, вимагає комплексних дій з боку держави, регіональних рівнів управління у напрямі пошуку оптимального вирішення проблем функціонування фінансового механізму регулювання міжбюджетних відносин, ухвалення стратегічних рішень щодо його вдосконалення та відповідності новим реаліям.

Аналіз дослідження міжбюджетних відносин був здійснений на основі наступних публікацій В. Ю. Дороша [1], Ю. І. Єфімова [2], А. А. Москальова та К. М. Юрія [3], А.В. Сітченко [4], О. М. Тищенко [5].

В ході розгляду та дослідження відповідних публікацій, слід відмітити, що всі вище згадані автори зазначають, що головною проблемою є надмірна залежність у матеріальному плані місцевих бюджетів від державного, недостатність власних коштів для того щоб виконувати свої повноваження.

Отже відсутність власної дохідної бази місцевих бюджетів, недосконалість системи розмежування доходів між рівнями бюджетної системи, неефективне, нецільове використання коштів, невідповідність видаткової частини бюджетів різних рівнів відповідному обсягові податкових надходжень, надмірна централізація є головними проблемами сьогодення в контексті міжбюджетних відносин. Саме відсутність власних коштів у достатньому обсязі призводить до того, що місцеві органи можуть виконувати тільки делеговані повноваження, а не реальні проблеми які постають перед ними. Проте, цей же дослідник не наголошує, що Україна повинна однозначно прийняти децентралізовану модель державного регулювання міжбюджетних відносин, наголошуючи а том у що «надмірна централізація не може бути ефективною через складну диференціацію інтересів та потреб різних частин держави, а надмірна децентралізація не може бути ефективною через реальне переплетення соціально-економічних проблем, які виникають як по вертикалі, так і по горизонталі. Недостатнє управління може виявитися настільки ж деструктивним явищем, як і надмірне». Так дослідник пропонує застосовувати змішану систему регулювання міжбюджетних відносин, тоді коли інші підтримують децентралізовану систему.

Таким чином, наявність суттєвих недоліків у сфері регулювання міжбюджетних відносин свідчить про необхідність докорінної зміни пріоритетів, на яких базується сучасна система міжбюджетного вирівнювання.

Суттєвим кроком у реформуванні міжбюджетних відносин буде запровадження програмно – цільового методу в фінансуванні регіонів, адже це дасть змогу не розпорозувати кошти, а вкладати їх в капітальні, програмні, стратегічні цілі.

Так Ю. І Єфімова та В. Ю. Дорош наголошують на необхідності удосконаленні фінансового контролю, провадженні зовнішнього аудиту за цільовим використанням коштів.

Таким чином, наявність суттєвих недоліків у сфері регулювання міжбюджетних відносин свідчить про необхідність докорінної зміни

пріоритетів, на яких базується сучасна система міжбюджетного вирівнювання. При цьому відправним пунктом реформування чинної системи регулювання міжбюджетних відносин має бути усунення протиріч і досягнення норм, які закріплені в бюджетному і податковому законодавстві та безпосередньо впливають на розвиток цих відносин, а отже, і на соціально-економічні показники як окремих територій, так і країни загалом.

Література:

1. Дорош, В.Ю. Регулювання міжбюджетних відносин в Україні [Текст] / В. Ю. Дорош // Економічний форум. – 2011. - №1.
2. Єфімова, Ю. І. Особливості трансфертної політики в системі бюджетних відносин України. [Текст] / Ю.І. Єфімова // Управління розвитком. – 2011. - №7 (104). – С. 166-169.
3. Москальов, А. А. Шляхи перебудови та перспективи розвитку системи міжбюджетних відносин в Україні [Електронний ресурс]. А. А. Москальов, К. М. Юрій. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2011_2_1/NV-2011-V2_54.pdf. – 17.09.2012.
4. Сітченко, А. В. Створення «Української моделі» побудови міжбюджетних відносин. [Електронний ресурс]. А. В. Сітченко. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Patp/2010_1/10savpmv. 20.09.2012.
5. Тищенко, О. М. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи [Текст] / О. М. Тищенко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. - №1 (10). – С. 3-9.

Шамота, Г.М. Міжбюджетні відносини в Україні [Текст] / Г.М. Шамота // Прикладна наука та інноваційний шлях розвитку національного виробництва: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (4-5 жовтня 2012 р.). – Тернопіль: Крок, 2012. – С. 301-303.